

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobců: **a) G. R., b) nezl. M. R.,** zastoupen zákonnou zástupkyní G. R., oba státní příslušnost Kazašská republika, zastoupeni JUDr. Richardem Třeštíkem, advokátem se sídlem v Ústí nad Labem, Masarykova 43, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 4. 2004, č. j. 30 Az 53/2003 - 32, a o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 15. 4. 2003, č. j. OAM-1797/VL-07-P08-2002, rozhodl žalovaný tak, že žalobcům se azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), neuděluje, a že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Žalovaný své rozhodnutí opřel o zjištění, že důvodem žádosti o udělení azylu je obava z vyhrožování ze strany neznámých osob, jež žalobkyni a) nutily ke spolupráci v případě vykrádání železničních vozů obsahujících zboží z Číny.

Žalobkyně G. R. napadla citované rozhodnutí včas podanou žalobou, ve které žalovanému vytkla porušení § 3 odst. 3, § 3 odst. 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46, § 47 odst. 3 správního řádu a § 12 a § 91 zákona o azylu. Pokud jde o skutkové důvody, odkázala na svoji žádost o udělení azylu v ČR, protokol o pohovoru, který s ní byl proveden, a ostatní spisový materiál, přičemž podrobně rozvedla skutečnosti, které ji vedly k odchodu z Kazašské republiky a podání žádosti o azyl v ČR. Žalovanému pak vytkla, že dostatečně nezdůvodnil své rozhodnutí o neudělení azylu z humanitárních důvodů. Napadené rozhodnutí považuje za nezákonné, neboť její žádost o udělení azylu v ČR žalovaný posoudil nesprávně.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem č. j. 30 Az 53/2003-32 ze dne 30. 4. 2004 žalobu proti výše uvedenému rozhodnutí žalovaného zamítl, když konstatoval, že v řízení před správním orgánem nedošlo k žádnému porušení ustanovení o řízení, a z tohoto pohledu není rozhodnutí nezákonné. Podle krajského soudu shromážděné důkazy vyhovují nejen obecným požadavkům správního řádu, ale též požadavkům zákona o azylu ve smyslu ustanovení jeho §§ 19 až 28. Krajský soud rovněž neshledal naplnění skutečností uvedených v § 12 zákona o azylu, pokud žalobkyně G. R. byla ve své vlasti vystavena slovním i fyzickým atakům ze strany soukromých osob, přičemž z podkladů shromážděných žalovaným nevyplývá, že by oficiální vládní politika Kazašské republiky takové jednání podněcovala, podporovala, či nečinně tolerovala. Ze správního spisu rovněž vyplynulo, že žalobci požádali o udělení azylu až po několikaměsíčním nelegálním pobytu na území ČR. Vzhledem k tomu, že žalobci nejsou rodinnými příslušníky osoby, které by azyl byl udělen, nejsou splněny podmínky pro udělení azylu podle § 13 zákona o azylu. K námitce týkající se humanitárního azylu krajský soud uvedl, že na udělení humanitárního azylu není právní nárok, a je proto výhradně na posouzení žalovaného, zda žadatelovu konkrétní situaci posoudí jako zvláštního zřetele hodnou. Rozhodnutí správního orgánu, v němž bylo použito správního uvážení, může soud přezkoumat jen po formální stránce, a po věcné stránce pouze v tom směru, zda správní orgán nepřekročil meze stanovené zákonem. Tak tomu v přezkoumávané věci nebylo, i když nutno navíc zdůraznit, že žalobci se udělení humanitárního azylu výslovně nedomáhali a nepředložili v tomto směru žádné důkazy. I v případě aplikace ustanovení § 91 zákona o azylu neshledal krajský soud žádné pochybení, neboť z informací o zemi původu, shromážděných v průběhu správního řízení žalovaným, a ani z údajů uváděných žalobci, nelze učinit závěr, že by náleželi k osobám ohroženým skutečnostmi zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Krajský soud rovněž uvedl, že při jednání ve věci, konaném dne 29. 4. 2004, setrvali jeho účastníci na svých stanoviscích. Žalobkyně G. R. však přišla s novým tvrzením, totiž, že její popsané problémy ve vlasti měly základ v náboženských a národnostních rozporech mezi Kazachy a osobami ruské národnosti, což je prý v Kazachstánu jev obecný. V průběhu správního řízení ani v žalobě samé však tento aspekt nebyl ze strany žalobců vůbec zmíněn. S ohledem na znění ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), k uvedeným tvrzením žalobců, učiněným až při soudním roku nebylo tedy možno přihlédnout.

Proti citovanému rozsudku podali žalobci (dále jen „stěžovatelé“) včas kasační stížnost, a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), a b) s. ř. s. V úvodu kasační stížnosti stěžovatelé shrnuli popis událostí, které je vedly k odchodu z Kazašské republiky a podání žádosti o azyl v ČR. Z tohoto obsáhlého popisu stěžovatelé dovozují, že nedošlo po podání žaloby k rozšíření žalobních bodů, a že svojí výpovědí stěžovatelka G. R. pouze doplnila a upřesnila skutkový děj popsaný v žalobě. Proto by měl dle názorů stěžovatelů soud přihlédnout rovněž ke skutečnostem, které uvedla stěžovatelka G. R. až při jednání soudu. Pokud tak neučinil, jednal dle nich v rozporu s ustanovením § 77 s. ř. s. Stěžovatelé dále poukazují na to, že z bývalých svazových středoasijských republik

Sovětského svazu dochází k hromadnému odchodu občanů zejména ruské, ukrajinské, polské, židovské, řecké a německé národnosti, kteří nadále nemohou snést vzniklé podmínky v těchto republikách, ačkoliv se v nich narodili a žili v nich i jejich předkové. Tuto skutečnost nelze vysvětlit pouze hospodářskými důvody, neboť tento jev se týká takřka výlučně občanů evropských národností a křesťanského vyznání. Stěžovatelé považují zprávu MZV USA, hodnotící situaci v Kazachstánu, za neobjektivní, neboť USA má v současné době eminentní zájem na dobrých vztazích s Kazachstánem, a je ochotno přehlížet hrubá porušování práv občanů Kazachstánu, kteří mají ruskou národnost, či jsou křesťané. Pokud jde o křesťanské vyznání obou stěžovatelů, je pravdou, že v Kazachstánu probíhá islamizace společnosti, a s tím spojena rostoucí náboženská nesnášenlivost muslimů jako nositelů vládnoucího náboženství k nemuslimům, což je prožitou zkušeností stěžovatelů, a byla jednou z příčin jejich odchodu do Čech. Ohledně výtky, že se stěžovatelé neobrátili se svými problémy o pomoc na orgány Kazašské republiky, stěžovatelé poukazují na jimi vylíčenou situaci v Kazachstánu, která takový postup vylučuje. Na základě uvedených skutečností se stěžovatelé domnívají, že soud prvního stupně nesprávně posoudil právní otázku, mající zásadní význam pro posouzení oprávněnosti jejich žaloby, a z tohoto důvodu je napadený rozsudek nezákonný. Ze skutečností, které stěžovatelé v rámci řízení uvedli, je zřejmé, že v případě jejich návratu do Kazachstánu je důvodná obava, že budou vystaveni pronásledování z důvodu rasy, náboženství a národnosti. Pokud jde o otázku humanitárního azylu, je sice pravdou, že na jeho udělení není právní nárok, avšak při rozhodování o jeho udělení by se měl žalovaný řídit určitými pravidly, která by měla být zřejmá z odůvodnění jeho rozhodnutí. Pokud tomu tak není, je dle obou stěžovatelů takové rozhodnutí nepřezkoumatelné, a to i když žalovaný rozhodoval pouze na základě správního uvážení. V každém případě soud prvního stupně pochybil i v tom, že neshledal v tomto případě důvody pro udělení humanitárního azylu. Oba stěžovatelé proto navrhují, aby Nejvyšší správní soud přiznal této kasační stížnosti odkladný účinek, a dále navrhují, aby tento soud vydal rozsudek, kterým by napadené rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaný popírá oprávněnost podané stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti žalovaný plně odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatelka učinila za sebe i za svého syna během správního řízení, a na vydané rozhodnutí. Na námitku neobjektivnosti zprávy MZV USA žalovaný reaguje tak, že při rozhodování o žádosti o udělení azylu vycházel nejen ze zprávy MZV USA, ale také ze zpráv MZV ČR, a z informací získaných z databanky ČTK. Navíc měla stěžovatelka G. R. možnost se v řízení s informacemi použitými ve správním řízení seznámit, vyjádřit se k nim, popřípadě je doplnit, což neudělala. Žalovaný poukazuje i na názor jmenované stěžovatelky, která výtku, že se se svými problémy neobrátila s žádostí o pomoc na státní orgány své země, považuje za nepatřičnou. Žalovaný v této souvislosti odkazuje na výpověď stěžovatelky, z níž vyplynulo, že dala se svým synem přednost odjezdu do ciziny před řešením problémů se soukromými osobami v zemi původu pomocí prostředků, které jí nabízí právní řád Kazachstánu. Je též logické, že smrt jejího manžela policie vyhodnotila jako sebevraždu, zvláště když byl zastřelen jeho vlastní zbraní. K otázce neudělení humanitárního azylu žalovaný sděluje, že na jeho udělení není právní nárok, a stěžovatelé jeho neudělením nejsou nijak kráceni na svých právech, přičemž žalovaný neshledal důvody stěžovatelkou uvedené během řízení pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu za hodné zvláštního zřetele. Žalovaný proto navrhuje zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost a nepřiznání odkladného účinku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Jak Nejvyšší správní soud zjistil z obsahu správního spisu, dne 25. 3. 2002 podala stěžovatelka G. R., i jménem svého nezletilého syna, žádost o udělení azylu, ve které uvedla, že v dubnu 1999 byl zabit její manžel, od té doby je v Kazachstánu pronásledována, přičemž byla nucena nechat práci. Dále uvedla, že ji vyhrožovali smrtí, a to nejen jí, ale i jejím dětem. Proto vše prodala a odjela za matkou do K., kde ji našli a řekli, že je najdou všude. Do protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu na území ČR pak jmenovaná stěžovatelka sdělila, jakým způsobem se dostala se svými dětmi z A. A. do P. Rozvedla rovněž okolnosti, za kterých došlo k úmrtí jejího manžela, a které ji vedly k opuštění Kazachstánu. Z její výpovědi vyplynulo, že ona i její manžel pracovali u železnice, a byli od roku 1996 neznámými osobami nuceni spolupodílet se na vykrádání vagónů. Stěžovatelka uvedla několik případů, kdy jí bylo vyhrožováno i se zbraní v ruce. Ohledně smrti svého manžela, kterého našla doma zastřeleného jeho vlastní zbraní, poukázala na neochotu milice událost řádně prošetřit. Vzhledem k tomu, že ke spolupráci s neznámými osobami po smrti svého manžela byla nucena i svými nadřízenými, odešla v roce 2000 ze zaměstnání, prodala dům a odstěhovala se ke své matce, kde doufala, že najde klid. Vyhrožování a obtěžování však pokračovalo i v novém bydlišti. Proto se s matkou rozhodli odejít do nějaké země, kde je nikdo nezná. Na pomoc se nikam neobracela, protože to, co se stalo s manželem, bylo pro stěžovatelku dostatečným důkazem, že jí nikdo nepomůže. V případě návratu do Kazachstánu se stěžovatelka obává toho, že by byla zabita.

Podle § 12 zákona o azylu se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Stěžovatelka G. R. při ústním jednání dne 29. 4. 2004 přišla s tvrzením, že jí popsané problémy ve vlasti měly základ v náboženských a národnostních rozporech mezi Kazachy a osobami ruské národnosti. Toto tvrzení krajský soud posoudil jako rozšíření žalobních bodů, jež odporuje ustanovení § 71 odst. 2 s. ř. s., a proto k tomuto tvrzení nepřihlédl. Podle názorů

stěžovatelů však tento postup odporoval ustanovení § 77 s. ř. s., upravující dokazování při jednání. Nejvyšší správní soud konstatuje, že pokud stěžovatelka G. R. až u jednání před krajským soudem poukázala na náboženské a národnostní konflikty mezi obyvateli kazašské a ruské národnosti, přičemž, jak vyplývá z výše uvedeného, tuto skutečnost v řízení před správním orgánem vůbec nezmínila, nemohl k ní krajský soud přihlédnout. Zmínka o národnostních a náboženských konfliktech je novou skutečností, a nikoli dokazováním již tvrzeného, jak se zřejmě stěžovatelé domnívají. Krajský soud proto postupoval v souladu s ustanovením § 71 odst. 2 věta druhá s. ř. s., podle kterého rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí, nebo ji rozšířit o další žalobní body, může žalobce jen ve lhůtě pro podání žaloby. Pokud stěžovatelka G. R. v kasační stížnosti uvedla popis událostí, které ji vedly k odchodu z Kazašské republiky a podání žádosti o azyl v ČR, přičemž se v tomto popisu zmínila i o nátlaku neznámých osob, směřující k tomu, aby se po smrti svého manžela provdala za Kazacha, a aby děti konvertovaly k islámu, pak se nelze než pozastavit nad tím, proč tuto skutečnost osobního rázu stěžovatelka uvedla až v kasační stížnosti a nikoli v řízeních předcházejících. O možných národnostních a náboženských konfliktech se stěžovatelka v řízení před správním orgánem nezmínila vůbec, a u ústního jednání před krajským soudem pouze obecně poukázala na to, že Kazachové vystupují vůči osobám ruské národnosti, údajně i vůči stěžovatelce, zcela nepříznivým způsobem bez respektu k tolerování svobody vyznání a národnosti. Nejvyšší správní soud proto danou námitku precizovanou až v kasační stížnosti považuje za účelovou.

Ohledně samotného posouzení věci Nejvyšší správní soud uvádí, že se plně ztotožňuje s právním posouzením věci žalovaným a potažmo i krajským soudem, neboť ani podle názoru zdejšího soudu stěžovatelka (stěžovatelé) neprokázala, že je pronásledována za uplatňování politických práv a svobod, nebo že má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro zastávání určitých politických názorů ve smyslu § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Stěžovatelkou tvrzené obavy z nebezpečí smrti, které by jí mohly přivodit soukromé osoby, nemůže Nejvyšší správní soud akceptovat, neboť v jejím případě se nejedná o pronásledování ve smyslu zákona o azylu. V dané věci lze poukázat např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2004, č. j. 3 Azs 22/2004 - 48, kde bylo konstatováno, že „*skutečnost, že žadatel o azyl má v zemi původu obavy před vyhrožováním ze strany soukromé osoby, není bez dalšího důvodem pro udělení azylu podle ustanovení § 12 zákona č. 325/1999, o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., tím spíše v situaci, kdy politický systém v zemi původu žalobce dává občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů, a tyto skutečnosti v řízení o udělení azylu nebyly vyvráceny*“. Za pronásledování by mohlo být v souvislosti s ohrožením soukromými osobami pokládáno leda odmítnutí veřejné moci poskytnout ochranu před tímto ohrožením, pokud by toto odmítnutí mělo typicky povahu šikany ze strany veřejné moci pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. Tak tomu ovšem v posuzovaném případě zjevně nebylo, neboť jak stěžovatelka sama uvedla, na pomoc se nikam neobracela, protože to, co se stalo s manželem, bylo pro stěžovatelku dostatečným důkazem, že jí nikdo nepomůže. Za této situace nelze dovozovat, že by orgány státní moci v Kazachstánu nebyly schopny účinnou ochranu stěžovatelce poskytnout, když ona sama nepodnikala kroky, které by k takové ochraně mohly vést.

Nejvyšší správní soud se dále neztotožňuje s názorem stěžovatelů, že s ohledem na mezinárodní situaci je třeba zprávy MZV USA o situaci v Kazachstánu považovat za neobjektivní. Za neobjektivní lze naopak považovat tvrzení stěžovatelů o hrubém porušování lidských práv v Kazachstánu, jež není podloženo žádným sdělením původu těchto informací. Ostatně, i kdyby k takovému porušování docházelo, samo o sobě by to ještě

neznamenalo vznik nároku na udělení azylu v ČR pro každého občana Kazašské republiky, aniž by odpadla povinnost zjišťovat ve správním řízení, zda toto porušování mělo bezprostřední vliv na žadatele. Tato skutečnost nebyla v předmětném případě prokázána. K podkladům, z nichž správní orgán při svém rozhodování vycházel, lze ještě podotknout, že vycházel nejen ze zprávy MZV USA, ale i ze zpráv MZV ČR a databanky ČTK. Z protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu na území ČR vyplývá, že stěžovatelce bylo umožněno se z obsahem veškerých podkladů, z nichž žalovaný vycházel, seznámit. Nicméně stěžovatelka tohoto práva nevyužila.

Stěžovatelé rovněž poukazují na pochybení žalovaného, způsobené nedostatečným zdůvodněním toho, proč nebyl stěžovatelům přiznán humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu. Pochybit měl podle jejich názoru i krajský soud pokud důvody pro udělení humanitárního azylu neshledal. Udělení azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu, jehož smyslem je možnost daná správnímu orgánu zareagovat jak na případy předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), tak i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Okolnosti svědčící pro poskytnutí humanitárního azylu pak správní orgán posuzuje na základě volné úvahy, přičemž na udělení azylu podle § 14 zákona o azylu není právní nárok. Soud posléze posuzuje pouze tolik, zda správní orgán nevybočil z obecných mezí, daných základními principy platného právního řádu, zde především zákazu diskriminace, či z hlediska procesních předpisů. Z tohoto důvodu tedy nemohl krajský soud sám posuzovat, zda byly či nebyly dány podmínky pro udělení humanitárního azylu, neboť takové rozhodování mu nepřísluší. Ke způsobu, jakým žalovaný odůvodnil nepřiznání humanitárního azylu stěžovatelům, Nejvyšší správní soud poznamenává, že žalovaný se s touto otázkou vypořádal poukazem na skutečnosti, které vyplynuly z průběhu řízení, a které vedly k nevyhovění žádosti o azyl. Pokud tedy žalovaný zdůvodnil fakt, že stěžovatelům nebyl přiznán humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu, řadou skutečností, jež byly relevantní i pro neudělení azylu, lze považovat toto odůvodnění za dostatečné.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že v projednávané věci se krajský soud nedopustil nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ani nebylo zjištěno, že uvedený soud měl napadené rozhodnutí zrušit z důvodu tvrzené vady řízení, spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, nebo je s nimi v rozporu (§ 103 odst. 1 písm. b/ s. ř. s.).

Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Stěžovatelé podali současně s kasační stížností návrh, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s. Nejvyšší správní soud o návrhu nerozhodl, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., neboť neúspěšnému žalobci (stěžovateli) náhrada nákladů řízení nepřísluší, a žalovanému v souvislosti s řízením o kasační stížnosti žalobce žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. 3. 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu